

[Skytte.]

håbet på. Det var der heller ikke. Hvis der havde været det, kunne hele udvalget næppe være blevet enig om at indstille til det høje ting, at der ikke rejses rigsretsanklage mod nogen.

Om begivenhederne forud for den 9. april vil jeg gerne bemærke: Den meget omtalte erklæring af 19. januar 1940, som er citeret i betænkningen, og hvori det hedder, at landets neutralitet skal opretholdes, og at de midler, der rådes over, om fornødent skal anvendes for at hævde og værne rigets fred og uafhængighed — denne erklæring var dels en manifestation udadtil, dels en retningsgivende udtalelse indadtil, og den forholdsordre, der var givet værnene, og som var gældende den 9. april, var i overensstemmelse hermed. Men denne erklæring kan umuligt udlægges derhen, at regeringen efter vedtagelsen af erklæringen ikke i hvert enkelt tilfælde måtte skønne og træffe beslutning under hensyn til landets og folkets interesse i den givne situation. Denne dispositionsfrihed for regeringens medlemmer måtte gælde i stillingtagen til de mange spørgsmål og problemer, der forelå før den 9. april, og den måtte gælde selve den 9. april, da regeringen traf beslutning om at indstille kampen. Ingen folketingserklæring kan fritage en regering for i en given situation at handle, som pligten og ansvaret for landets styre påbyder. Vi må her have for øje Danmarks situation. Det var regeringens og vel også hele rigsdagens ønske, at landet skulle forblive neutralt. Deraf følger, at Danmark måtte føre en meget forsigtig politik. Udfordrende handling eller blot handlinger, som blev betragtet som udfordrende mod den ene eller den anden part, kunne blive skæbnesvangre for landet. Danmarks regering og den altovervejende del af rigsdagen og befolkningen var vestligt orienteret, men det var tilkendegivet regeringen, at hjælp fra England var udelukket, hvad ingen dansker har grund til at bebrejde England, som kæmpede med ryggen mod muren. Om Englands stilling foreligger der iøvrigt en indberetning af 3. februar 1940 til det danske udenrigsministerium fra det danske gesandtskab i London. Heri refereres et pressemøde, hvorunder daværende marineminister Churchill til nogle skandinaviske presserepræsentanter

udtalte sig om vestmagternes muligheder for at bringe Norden hjælp. Om Danmark sagde Churchill (bilag til betænkning I, de stenografiske referater, sp. 681):

„Jeg kan ikke bebrejde Danmark noget.

De andre“ - nemlig Norge og Sverige - „har dog en grav, over hvilken de kan fodre tigeren, men Danmark er så frygtelig nær Tyskland, at det ville være umuligt at bringe hjælp. Jeg ville i hvert fald ikke påtage mig at garantere Danmark.“

Regeringens handlinger må ses i dette lys: ønsket om at være neutral og forvisningen om, at Danmark var overladt til helt at klare sig selv.

Man har bebrejdet regeringen, at den ikke har taget tilstrækkeligt hensyn til de indberetninger, der indløb fra Berlin i dagene fra den 4. til den 8. april. Det er et standpunkt, som det er let at tage bagefter. Med hensyn til disse indberetninger vil jeg gerne give tilslutning til det, den ærede ordfører hr. Poul Hansen (Kalundborg) sagde i forbindelse hermed. Alle indberetninger blev drøftet indgående af regeringen, og man kontaktede den norske og den svenske regering for at høre deres syn på sagen. Det fremgår klart, at den norske regering ikke tillagde de første rygter nogen som helst betydning, og i Sverige fandt man rygterne stærkt overdrevne og troede heller ikke der på et tysk angreb. De følgende indberetninger, som vi har hørt dem citeret her i dag, var formet således, at de i situationen kunne virke beroligende. Først den 8. april forelå indberetninger, der gav alvorlig grund til ængstelse. Forsvarsministeren gav da ordre til, at styrkerne skulle sættes i højeste alarmberedskab, og overfor en udtalelse af den tyske gesandt Renthe-Fink, der udtalte frygt for, at mineudlægningen ved Norge kunne berøre Danmark, bemærkede udenrigsministeren, at han ikke kunne tænke sig, at der skulle være nogen grund til nogen art af neutralitetskrænkelser; skulle en sådan neutralitetskrænkelser på en eller anden måde ske, vidste han jo som alle, at de militære styrker havde ordre til at modsætte sig neutralitetskrænkelser. Der afholdtes denne dag møde med partiformændene, hvorunder de konservative repræsentanter ventilerede tanken om at indkalde sikringsstyrken, hvilket krav dog ikke blev fastholdt.